

Kandidatnummer: 5188

BBABAC 5 – BACHELOROPPGAVE MED FORSKNINGSMETODE

Hvordan erfaringen i fosterhjem kan påvirke utviklingen av tilknytningsmønster til fosterbarn?

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i Barnevern

UIS mai 2022

Kandidatnummer:

Antall ord: 12063

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
1.1 Bakgrunn for valg av tema	3
1.2 Presentasjon av problemstilling.....	4
1.3 Begrepsavklaring	4
1.3.1 Fosterhjem	4
1.3.2 Fosterforeldre	5
1.3.3 Tilknytning.....	5
1.3.4 Traumatisering	6
1.4 Formål med oppgaven	6
2. Teoretisk grunnlag	6
2.1 Tilknytningsteorien	6
2.2 Indre arbeidsmodeller.....	8
2.3 Mary Ainsworth og de tre tilknytningsmønstrene.....	9
2.3.1 Trygg tilknytning.....	10
2.3.2 Utrygg-unnvikende.....	11
2.3.3 Utrygg-ambivalent	12
2.3.4 Desorganisert-desorientert tilknytning	13
3. Forskningsmetode	14
3.1 Valg av metode.....	14
3.2 Metodens sterke og svake sider.....	15
3.3 Kvantitativ og kvalitativ studie vs. litteraturstudie.....	15
3.4 Datainnsamling.....	16
3.4.1 Inklusjons- og eksklusjonskriterier.....	17
3.5 Kritisk tilnærming.....	18
3.6 Analyse ved bruk av oversiktstabell.....	19
3.6.1 Presentasjon av forskningsartiklene	21
3.7 Studiets troverdighet	23
4. Diskusjon av funn	23
4.1 Ustabilitet og diskontinuitet	24
4.2 Gjentatte brudd i tilknytningsbånd.....	25
4.3 Fosterbarnets alder og tilknytningsmuligheter	26
4.4 Trygg base er verdifullt	27
4.5 Omsorgspersonens tilknytningserfaringer.....	28
4.5 Traume.....	29
4.6 Barnevernets innsats med fokus på tilknytningens kvalitet	31
4.7 Skjevheter i studiene	33
5. Avslutning	33
6. Litteraturliste	35

1. Innledning

De følelsesmessige båndene vi knytter tidlig i livet vil påvirke hvordan vi utvikler oss i voksen alder (Wennerberg, 2011 s. 11). Mellommenneskelige erfaringer vil alltid ha stor innvirkning på hvordan vi oppfatter oss selv. Det kan være hvor tilgjengelig vi er våre egne følelser og behov, eller om vi innehar en følelse av å være verdige til å bli elsket av andre (Wennerberg, 2011 s. 12). Barnepsykiater og psykoanalytiker John Bowlby beskrev dette tema gjennom sin tilknytningsteori som hevdet at et grunnleggende element i en persons mentale helse var at individet hadde en erfaring som inkluderte en stabil og kontinuerlig relasjon i oppveksten (Wennerberg, 2011 s. 36; Bowlby, 1969 s. 178). Det var også betydningsfullt at dette samspillet ga varme og kjærlighet tidlig i livet (Bowlby, 1969 s. 178). Nyere forskning viser at kvaliteten på tilknytningsrelasjoner i oppveksten påvirker hvordan en person formes i livet. (Komplementære Ytre Regulering – For Ungdom, u. å.).

Når den biologiske familien til et barn er ustabil og ikke klarer å møte emosjonelle og fysiske behov hos barnet, kan barnevernet bli involvert og plassere barnet i fosteromsorg (Banggren, 2018 s. 24). Disse barna er spesielt avhengige av at barnevernet og fosterhjemmet imøtekommer barnet med trygghet og stabilitet slik at de kan få muligheten til å utvikle en sunn oppfattelse av seg selv (West et al., 2020 s. 132; Hoeseth, 2019 s. 5-6). Mange fosterbarn har levd i omsorgsmiljøer som har medført svikt på ulike områder som er viktig for en vellykket utvikling, og det er vist at fosterbarn er mer sårbare for å utvikle fysiske og psykiske helseutfordringer (barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2016 s. 6). Det er dermed spesielt viktig at fosterforeldre innehar egenskaper som kan bidra til at barnet utvikler et trygt tilknytningsmønster.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Bufdir (2022) rapporterte ved utgangen av året 2020 at det var 9450 barn som var i fosterhjem. Dette inkluderer barn i aldersgruppen 0-25 år, men de fleste barn i fosterhjem er 12 år eller yngre (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2016 s. 17). Fosterhjemsordningen er et stort og viktig tiltak som blant annet er målrettet mot å reversere en uhensiktsmessig tilknytningsstil. Det betyr at omsorgen som gis skal møte fosterbarnets behov og signaler. I tillegg må forholdene i fosterhjemmet være stabile og medbringe kontinuitet (Banggren, 2018 s. 31).

På bakgrunn av et høyt antall barn i forsteromsorg, deres unge alder og kunnskap om at disse barna er spesielt sårbare for utviklingsvansker (West et al., 2020 s. 132; Hoseth, 2019 s. 5-6), har jeg valgt å undersøke hvordan erfaringer i fosterhjem kan påvirke fosterbarnets tilknytningsmønstre. Jeg har valgt å besvare dette spørsmålet ved å se på hvordan atferd og indre mentale prosesser formes av nære relasjoner og omgivelsene rundt oss. Utforsking av emnet for denne besvarelsen vil hjelpe meg å utvikle en bredere forståelse over hvordan ulike erfaringer i fosterhjem påvirker tilknytning og relasjonell fungering senere i livet. I tillegg kan denne oppgaven hjelpe meg og andre med å identifisere potensielle områder som må endres innenfor fosterhjemsordningen. Dette med et overordnet mål om å bedre tilrettelegge og skape gode livsforutsetninger for barn og unge i fosterhjem.

1.2 Presentasjon av problemstilling

Fosterbarn har vanligvis erfart negative relasjonelle opplevelser før en plassering som kan føre til tilknytningsutfordringer hvis ikke barnet får reversert de negative erfaringene gjennom etablering av nye, trygge og omsorgsfulle relasjoner. Siden disse barna er spesielt sårbare for tilknytningsvansker er det viktig å kartlegge hvilke erfaringer som kan trigge ugunstige og fremme gunstige tilknytningsmønstre.

Problemstillingen i besvarelsen blir derfor: Hvordan erfaringen i fosterhjem kan påvirke utviklingen av tilknytningsmønstre til fosterbarn?

I besvarelsen vil jeg se på ulike omsorgsbetingelser i fosterhjem som kan påvirke fosterbarnets utvikling. Dette vil være i form av negative og positive elementer som kan ha betydning for barnets utfall av tilknytningsmønstre.

1.3 Begrepsavklaring

Under begrepsavklaring skal jeg ta for meg enkelte konsepter som er relevante og som er nevnt gjennom hele oppgaven. Dette gjøres for å skape en bedre forståelse av tematikken i besvarelsen.

1.3.1 Fosterhjem

Et fosterhjem er et privat hjem som tar inn barn som ikke kan bo lengre hos sine biologiske foreldre. De fleste fosterhjem er kommunale hjem der fosterforeldre etablerer en avtale med barnevernet om å utøve den daglige omsorgen for barnet. Utøvelsen av omsorg utføres på vegne av barneverntjenesten (Bufdir, u.å.). I lov om barnevernstjenester (barnevernloven) § 4-22. Første ledd blir ett fosterhjem definert som:

- a) Private hjem som tar imot barn til oppfostring på grunnlag av barneverntjenestens beslutning om hjelpetiltak etter § 4-4, eller i samband med omsorgsovertakelse etter § 4-12 eller 4-8, annet og tredje ledd,
- b) Private hjem som skal godkjennes i henhold til § 4-7. (Sundt, 2016 s. 65).

Fosterhjem kan involvere en plassering der barnevernstjenesten plasserer barnet, eller der foreldrene selv har bestemt at barnet skal plasseres (Sundt, 2016 s. 66). Private hjem er fosterforeldrenes hjem som barnet plasseres i. Ordlyden oppfostring betyr at fosterforeldre skal besitte foreldreomsorgen for barnet. Plasseringene kan være kortsiktige med tilbakeføring eller permanente til barnet blir voksen (Sundt, 2011 s. 66).

1.3.2 Fosterforeldre

I lov om barnevernstjenester (Barnevernloven) § 4-22. Andre ledd blir fosterforeldre definert som:

Til fosterforeldre skal det velges personer som har særlig evne til å gi barn et trygt og godt hjem, og som kan løse oppfostringsoppgavene i samsvar med de forutsetningene som er lagt til grunn om oppholdets varighet m.m, jf. 4-15. (Barnevernloven, 1992, § 4-22.)

Lovverket viser til at ikke alle kan bli fosterforeldre. Fosterbarn har vanligvis opplevd omsorgssvikt og er derfor en utsatt gruppe (Jacobsen, 2009 s. 41). Derfor trenger fosterbarn tilpasset omsorg som gir positive og nye erfaringer som utfyller manglende omsorgsbehov (Bunkholdt, 2017 s. 75).

1.3.3 Tilknytning

Tilknytning kan defineres som et biologisk atferdssystem som utløser en tilknytningsatferd hos barn. Slik atferd sikrer trygghet og ivaretar emosjonelle behov hos barnet en viktig funksjon for

overlevelse og emosjonell utvikling (Jacobsen, 2009 s. 42; Smith, 2002 s. 35; Jacobsen, 2009 s. 41). Barn kan ha flere tilknytningspersoner enn en, men viser vanligvis spesielle preferanser etter de første leveårene (Bowlby, 1969 s. 304). Tilknytningsatferden kan variere mellom ulike individer avhengig av hvor tilstrekkelig individets behov har blitt ivaretatt som barn (Smith, 2002 s. 85).

1.3.4 Traumatisering

Traume er en langvarig stresspåvirkning som en har blitt utsatt for over tid. Dette kan både være mentale og fysiske belastninger (Johansson, 2016 s. 116). Helgesen (2017) definerer et psykisk traume som en belastende hendelse som ikke kan kontrolleres. Ettervirkningen av slike typer traumer kan føre til negative langtidseffekter som kan hindre personlig vekst (Helgesen, 2017 s. 220). Det er ofte normalt å skille mellom enkelttraume og komplekse traumer. Enkelttraume kan være barn som blir utsatt for vold ved en anledning, mens komplekse traumer kan være fysisk vold over lengre tid. Følgende kan barnet utvikle utviklingstraumer på grunn av mangelen på trygg og forutsigbar omsorg (Johansson, 2016 s. 116).

1.4 Formål med oppgaven

Besvarelsen skal ta for seg hvordan ulike faktorer i fosterhjemsomsorgen kan påvirke kvaliteten på tilknytningen til fosterbarn. For å undersøke problemstillingen er det viktig å ha en forståelse av John Bowlby (1969) sin tilknytningsteori og Mary Ainsworth (1978) sin supplerende og videreutvikling av teorien. Barn som plasseres i fosterhjem har ofte opplevd foreldre som ikke yter utviklingsfremmende omsorg. Dermed er fosterbarn avhengig av en trygg omsorg som igjen kan bidra til sunne tilknytningsrelasjoner.

2. Teoretisk grunnlag

2.1 Tilknytningsteorien

Bowlby (1969) var en britisk psykolog som først omtalte tilknytningsteorien sine aspekter. Han ville svare på hvorfor den tidlige ontogenetiske utviklingen til ett individ blir påvirket av de spesifikke mekanismene som involveres i tidligere livsinteraksjoner. Ontogenetisk som også kalt ontogeni kan beskrives som den individuelle utviklingen til ett individ fra livets begynnelse til voksen alder (Bowlby 1969 s. 11). Bowlby argumenterte for at feltet måtte ha hovedfokus på å identifisere de grunnleggende organiske mekanismene som barn blir påvirket av fra

tilknytningserfaringer (Bowlby 1969 s. 12). Med andre ord hvordan tilknytningsbåndet mellom mor og barn blir dannet og hvordan kvaliteten på båndet påvirker utviklingen til barnet.

Bowlby ønsket å få innsikt i hvordan et barn reagerer på separasjon fra den primære omsorgspersonen og hvordan disse separasjonene påvirker barnet følelsesmessig (Bowlby, 1969 s. 15). Dette var fordi Bowlby (1969) anerkjente at småbarn som ble separert fra den primære tilknytningspersonen reagerte i voldsomme signaler som gråt. Disse signalene skulle hjelpe barnet å sikre nærhet til tilknytningspersonen for å gjenvinne følelsen av trygghet (Bowlby, 1980 s. 9). Slike reaksjoner mente Bowlby hadde en grunnmur i evolusjonsteorien og hvordan tilknytningssystemet er utviklet (Smith, 2002 s. 36).

Bowlby (1969) forklarte at tilknytningssystemet kunne betegnes som et motivasjonssystem som automatisk trigget barnet sin trang til å søke intimitet og emosjonell støtte fra en primær tilknytningsperson (Bowlby, 1969 s. 14). Derfor kan man si at tilknytningsteorien også støttes av evolusjonsteorien (Wennerberg, 2011 s. 39). Evolusjonsteorien mener at alle mennesker er programmert med grunnleggende psykologiske ferdigheter som gjør dem i stand til å håndtere utfordringer som kan oppstå i ett miljø (Bowlby, 1969 s. 58). I det videre forklarer Bowlby hvordan atferden til andre dyr er strukturert basert på ulike typer atferdssystemer som kan stimuleres av indre og ytre faktorer (Bowlby, 1969 s. 184). Barnets atferdssystem reguleres utenfra i form av støy fra omgivelsene eller fysiske behov slik som komfort eller sult (Wennerberg, 2011 s. 39). Overstimulering fra omgivelsene som førte til utrygghet og usikkerhet oppmuntrer barnet til å søke fysisk nærhet til tilknytningspersonen for å unngå fare (Smith, 2002 s. 37). Derfor gir atferdssystemet en overlevelsesverdi (Wennerberg, 2011 s. 40).

Det følelsesmessige båndet et barn utvikler til en omsorgsperson er altså et produkt av et atferdssystem som inneholder ulike instinkter som medfører at barnets atferd retter seg til bestemte personer (Bowlby, 1969 s. 203). Gjennom de ulike signalene vil foreldrenes omsorgssystem aktiveres som motiverer omsorgspersonen til å møte og supplere barnets behov (Bowlby, 1969 s. 240). Når barnet føler seg forstått og sett vil de finne glede og mening i forholdet. Barn som er trygg i tilknytningsrelasjonen vil også bruke tilknytningspersonen som trygg base ved utforskning av omgivelsene. Når utforskningen blir for mye bruker barnet omsorgspersonen som en trygg havn å falle tilbake til når det blir overstimulert (Bowlby, 1969 s. 209).

Tilknytningssystemet blir utfordret når systemet er aktivert og barnet har ingen måte å sikre seg nærhet (Wennerberg, 2011 s. 48). Hvis barnet befinner seg i et miljø der det ikke har kjennskap til andre mennesker og ikke har mulighet til å erstatte den primære tilknytningspersonen kan dette trigge angst, sorg og smerte (Bowlby, 1969 s. 27). Uten nærhet vil barnet oppleve mangel på regulering av forhøyet aktivering av indre responser. Barnet kan bli stående alene med følelser som er overveldende over lengre tid (Bowlby, 1969 s. 29). Til slutt må barnet tilpasse seg omgivelser selv om de ikke er tilfredsstillende (Wennerberg, 2011 s. 49). En slik tilpasning kan føre til utvikling av et utrygt tilknytningmønster som Bowlby (1980) kalte for *detachment* (frakobling eller avstenghet) (Smith, 2002 s. 36). Når den primære tilknytningspersonen ble gjenforent med barnet hadde barnets tilknytningsatferd minsket betraktelig (Bowlby, 1980 s. 20). Dette er et resultat av at barnet har blitt tvunget til å finne trygghet hos seg selv i stedet for å være avhengig av andre for å få denne tryggheten (Smith, 2002 s. 37). Dette er en usunn tilpasning som kan gjøre barnet mer tilgjengelig for fare som kunne true barnets sjanse for overlevelse (Smith, 2002 s. 35).

2.2 Indre arbeidsmodeller

John Bowlby (1969) påpekte hvordan et barns første tilknytningsrelasjoner påvirker barnets utvikling, spesielt i de tre første leveårene (Bowlby, 1969 s. 15). De emosjonelle opplevelsene barnet er tilgjengelig for blir brukt som veivisere i hvordan barnet inngår i nye relasjoner (Bowlby, 1969 s. 19). Bowlby (1969) knytter dermed begrepet indre arbeidsmodeller opp mot tilknytningsteorien.

Indre arbeidsmodeller inneholder en fagpsykologisk term som kalles «affektiv-kognitive skjema» (Bowlby, 1969 s. 18). Disse kognitive skjemaene har en betydning for individets muligheter til affektregulering. Skjemaene blir konstruert basert på erfaringene barnet har fått igjennom relasjoner med andre. Spesielt i de første tilknytningsrelasjonene til barnet (Bowlby, 1969 s. 350). Slike mentale representasjoner gir barnet følelsesmessige instruksjoner om hvordan det skal håndterer andre relasjoner. I tillegg vil slike mentale representasjoner utvikle ulike forventinger om hvordan andre skal svare på barnets tilknytningsatferd. Videre kan det påvirke hvordan barnet klarer å håndtere og koordinere positive og negative affekter i ulike situasjoner (Bowlby 1969 s. 15).

Mentale representasjoner dyrkes i hovedsakelig fra hvordan mors atferd svarer på barnets tilknytningsatferd (Bowlby, 1969 s. 16). Bowlby (1969) forklarte viktigheten av å kunne

samhandle med barnet subjektivt for å kunne hjelpe barnet å etablere en trygg tilknytning (Bowlby, 1969 s. 17). Fra fødselen går barn inn i intersubjektive relasjoner. Jo eldre et barn blir jo mer kjent blir barnet med sin egen atferd, men også andres (Wennerberg, 2011 s. 81). Tilknytningsrelasjon skal hjelpe barnet å forstå og regulere sine indre psykologiske prosesser (Bowlby, 1969 s. 18). Derfor er barn avhengig av en omsorgsperson som har evnen til følelsesmessig inntoning. Dette betyr at den primære omsorgspersonen kan hjelpe barnet med å regulere emosjonelle og fysiske reaksjoner. Dette er fordi barn ofte blir overveldet av mange følelser samtidig og derfor trenger hjelp til å regulere overveldende affekter ned til normal aktivering (Wennerberg, 2011 s. 85). Ved hjelp av regulering kan barnet oppleve mestring og utvikle ferdigheter innenfor selvregulering (Bowlby, 1969 s. 19).

Konsekvensen av manglende affektregulering kan være affekttilstander som blir for overveldende for barnet (Wennerberg, 2011 s. 90). Over tid kan barnets evne til å ta til seg positive opplevelser avta. I tillegg kan barnet oppleve problemer med å gjenvinne kontroll over stressende situasjoner på grunn av mangel på mestringsstrategier for å kontrollere affektene (Wennerberg, 2011 s. 91). Mangel på selvregulering kan også føre til utviklingen av et utrygg-unnvikende eller utrygg-ambivalent tilknytning (Bowlby, 1969 s. 17). Tilknytningsmønstre blir diskutert mer i avsnitt 2.3.

Erfaringene vi har fra barndommen vil være med på å utvikle ulike aktivitetsmønstre i hjernen. Jo oftere disse aktivitetsmønstrene gjentas, jo mer spesifikt blir utfallet av individets atferd (Bowlby, 1969 s. 18). Etter hvert vil disse mønstrene påvirke personligheten (Hart, 2011 s. 29). Dårlige indre arbeidsmodeller kan for eksempel være vanskeligheter med å oppnå tillit til andre eller seg selv. Barn med positive indre arbeidsmodeller har derimot ofte en trygg tilknytningsstil og har bedre mulighet til å oppnå tillit og trygghet i andre relasjoner. Dårlige innarbeidet arbeidsmodeller kan føre til negative reaksjoner fra andre, noe som kan resultere i opprettholdelse av barnets indre arbeidsmodeller (Bunkholdt, et al., 2017 s. 72). Disse mønstrene kan være vanskelige å endre, men de er ikke permanente (Hart, 2011 s. 26). Ved å bygge nye tilknytningserfaringer som er positive og trygge for barnet kan dårlige arbeidsmodeller endres (Banggren, s. 25).

2.3 Mary Ainsworth og de tre tilknytningsmønstrene

Mary Salter Ainsworth (1978) videreutviklet John Bowlby (1969) sitt arbeid med å studere individuelle forskjeller i tilknytningen til barn (Smith, 2002 s. 63). Bowlby (1969) hevdet at

tilknytningsatferden først ble dyrket på grunnlag av et atferdssystem som kontrollerte barns instinkter og atferd tidlig i livet (Ainsworth et al., 1978 s. 17). Tilknytningsatferden skulle sikre barnet nærhet til tilknytningspersonen i farlige situasjoner for å sikre beskyttelse. Derfor hadde tilknytningsatferden også en overlevelsesverdi. Bowlby (1969) hadde derimot lite fokus på hvordan interpersonlige relasjoner kunne påvirke barns atferd og hvordan tilknytningen til barn kunne inneholde individuelle forskjeller (Smith, 2002 s. 85).

Interpersonlige relasjoner og individuelle forskjeller ble utdypet av Ainsworth (1978) og hennes kollegaer igjennom studiet fremmedsituasjonen (Strange Situation) i 1964 (Ainsworth et al., 1978 s. 33). Fremmedsituasjonen var en observasjonsstudie for barn mellom 12 og 18 måneder som var designet for å observere interaksjoner mellom barn og mødre i åtte episoder (Ainsworth et al., 1978 s. 32). Studiet inneholdt ulike betingelser som kunne påvirke barnets reaksjon på morens fravær og når barn og mor ble gjenforent igjen (Ainsworth et al., 1978 s. 33). Ainsworth og hennes medarbeidere (1978) undersøkte hvordan barn brukte mødre sine som en trygg base for utforskning, og for regulering av ubehag og stress (Ainsworth et al., 1978 s. 8). Barn av trygg tilknytning hadde hovedsakelig bygget en grunnleggende tillit til tilknytningsperson. Dermed begikk disse barna seg ut på utforskning selv om det risikerte en følelse av utrygghet. Dette er fordi barnet erfarte at omsorgspersonen var forutsigbar (Ainsworth, 1978 s. 9). Disse barna hadde en normal balanse ved oppsøking av nærhet og autonomi (Wennerberg, 2011 s. 55).

Gjennom undersøkelsen fant Ainsworth (1978) ut av barns tilknytningsatferd kan formes. I tillegg er tilknytningsatferden relatert til hvordan omsorgspersonen har svart på barnets behov for intimitet tidligere (Ainsworth, 1978 s. 45). Selv om mange av barna brukte mødre sine som en trygg base, var det også en liten prosentandel som viste til ulike former for utrygg tilknytning (Ainsworth, 1978 s. 192). De ulike kvalitetene for tilknytning viste også til barnets evne til å kunne bygge følelsesmessige bånd med andre mennesker, også kjent som relasjonskompetanse (Bunkholdt et al., 2017 s. 72). Det ble klassifisert tre typer tilknytningsmønstre gjennom studiet (Ainsworth, 1978 s. 55) som ble definert som følger:

2.3.1 Trygg tilknytning

Barn av trygg tilknytning har opplevd forutsigbare og kjærlige omsorgspersoner. Derfor blir omsorgspersonen også benyttet som en trygg base (Ainsworth, et al., 1978 s. 311). Dette er

fordi de har erfart omsorgspersonen som en trygg havn for tilflukt og trøst (Wennerberg, 2011 s. 54). Barn av trygg tilknytning har foreldre som er sensitive og emosjonelt lydhøre ovenfor barnets signaler og behov (Ainsworth, et al., 1978 s. 142).

Omsorgspersonen er psykologisk tilgjengelige som medfører at barnet får hjelp til regulering av affekter (Smith, 2002 s. 92). Dermed opplever de lettere kontroll i situasjoner som medbringer stress (Ainsworth et al., 1978 s. 313-314). I tillegg har disse barna foreldre som respekterer behovet for utforskning og selvstendighet. Dette er fordi omsorgspersonen ikke blander seg inn i barnets utforskningsmuligheter. I stedet for anerkjenner de når barnet har anledning til å oppleve mestring (Ainsworth, et al., 1978 s. 143).

2.3.2 Utrygg-unnvikende

Barn av utrygg-unnvikende tilknytning har erfart omsorgspersoner som er uinteresserte og mindre lydhøre for barnets signaler og behov (Ainsworth, et al., 1978 s. 314). Disse barna reagerer lettere på separasjoner og har ikke etablert en trygg og stabil grunntillit hos omsorgspersonen. Dette er fordi omsorgspersonen forholdsvis inneholder en omsorgsattferd som er uforutsigbar og unnvikende (Ainsworth et al., 1978 s. 315).

Barn av utrygg-unnvikende tilknytning har foreldre som er mindre tilgjengelige psykologisk. Dermed har de vanskeligheter ved å imøtekomme barnets følelsesmessige behov. Noe som kan føre til lettere utløsning av frustrasjon og sinne hos barnet (Ainsworth et al., 1978 s. 315). Omsorgspersonen er ofte opptatt med sine egne tanker som medfører at barnets signaler uteblir. Effekten kan føre til angst hos barnet. Følgende kan det hemme barnets mulighet til utforskning og bruke omsorgspersonen som trygg base. Dette kan igjen føre til manglende mulighet for utvikling av selvstendighet og problemløsning (Ainsworth et al., 1978 s. 143).

På grunn av omsorgspersonens avvisning til barnets tilknytningsattferd kan barnet utvikle en forsvarsstrategi ved å distansere seg for å skape en egen ramme for trygghet (Wennerberg, 2011 s. 55). Dette kan føre til en deaktivierende tilknytningsstrategi hvor barnet utestenger sine behov for nærhet. Derfor kan disse barna fremstå som selvstendige når de egentlig ikke er det (Bunkholdt et al., 2017 s. 73).

2.3.3 Utrygg-ambivalent

Barn av utrygg-ambivalent tilknytning viser ofte til et høyere nivå av separasjonsangst (Ainsworth et al., 1978 s. 316). Disse barna har foreldre som er avvisende i omsorgsatferden. Derfor får de heller ikke sine psykologiske behov ivaretatt (Ainsworth et al., 1978 s. 317). Dette skyldes nok at omsorgspersonen ikke er sensitiv nok for barnets signaler og uttrykk. Manglende muligheter til å regulere barnets affekter kan føre til at barnet bli sittende igjen med følelser over lengre perioder som kan være skadelige (Wennerberg 2011 s. 90). Barnet kan utvikle vansker ved å lære seg å justere egne affekter i stressende situasjoner. Derfor kan disse barna oppleves som deprimerte og slite med å absorbere positive emosjoner (Wennerberg 2011 s. 91).

I likhet med barn av utrygg-unnvikende tilknytning er også disse omsorgspersonene ofte opptatt av sine egne tanker og blir dermed uvitende om barnets tilværelse (Ainsworth et al., 1978 s. 237) For at barnet skal få oppmerksomhet fra omsorgspersonen må det utløse voldsomme signaler av gråt og sinne (Bunkholdt et al., 2017 s. 73). Selv om omsorgspersonen er uforutsigbar søker barnet likevel etter nærhet (Wennerberg, 2011 s. 56). Derfor blir barnets tilknytningsatferd konstant aktivert for å få behovene tilfredsstilt (Ainsworth et al., 1978 s. 317). Konsekvensen kan føre til manglende muligheter til å oppleve mestring og utvikle selvstendighet. Dette skyldes trolig av det konfliktfylte forholdet til omsorgspersonen (Ainsworth et al., 1978 s. 241).

I fremmedsituasjonen var det også en prosentandel av barn som viste til en atferd som ikke kunne klassifiseres i det tredelte systemet (Wennerberg, 2011 s. 155). Dette atferdsmønster ble beskrevet som sint og unnvikende (Ainsworth et al., 1978 s. 13). Ved gjenforening viste barna en avvisende atferd til omsorgspersonens forsøk på kontakt, som ble beskrevet som en konflikt med tilknytningssystemets instinkter. Selv om kontakt med omsorgspersonen var det som kunne gi barnet trygghet, ønsket barnet å opprettholde avstand fordi omsorgspersonen var kilden til faren (Wennerberg, 2011 s. 160). Dette ble definert som en konfliktatferd fordi barnet står fast i en uløselig situasjon (Ainsworth et al., 1978 s. 94). Siden disse barna ikke passet inn kategoriseringssystemet til Ainsworth (1978), ønsket Mary Main (1986) å danne en ny utvidelse av tilknytningsmønsteret (Wennerberg, 2011 s. 157). Hun bekreftet gjennom sine studier denne fjerde formen for tilknytning som ble beskrevet som desorganisert-desorientert tilknytning (Wennerberg, 2011 s. 156).

2.3.4 Desorganisert-desorientert tilknytning

Barn av desorganisert-desorientert tilknytning har vanligvis erfart mishandling eller andre former for alvorlig omsorgssvikt som også ofte resulterer i et traume (Wennerberg, 2011 s. 125). Som et resultat kommer barnet i konflikt med å opprettholde en tilknytningsatferd som fører til trygghet når det er foreldrene som skremmer barnet (Wennerberg, 2011 s. 126). Slike traumatiske tilstander over lengre tid kan føre til tilknytningstraumer og dissosiasjoner (Wennerberg, 2011 s. 127).

Tilknytningstraumer henger sammen med barnets konflikt med å kunne bruke omsorgspersonen som regulering av redsel og oppleve følelsen av trygghet (Wennerberg, 2011 s. 145). Mangel på affektregulering i stressfremkallende situasjoner vil ikke lære barnet evnen til selvregulering (Wennerberg, 2011 s. 144). Dermed får tilknytningstraumer en ødeleggende effekt fordi barnets evne til selvregulering er begrenset for å kunne håndtere overveldende situasjoner som et destruktivt miljø skaper (Wennerberg, 2011 s. 145). Langsiktig blir konsekvensen å bli stående alene i enorme affekttilstander som kan føre til at barnet må ty til forsvarsstrategier for å oppnå noe form for trygghet (Wennerberg, 2011 s. 120).

Dissosiasjon er ofte en unnvikelsesstrategi for å unngå smertefulle opplevelser og sterke emosjonelle tilstander (Wennerberg, 2011 s. 128). Selv om omsorgspersonen er kilden til fare klarer ikke barnet å skape avstand til omsorgspersonen fordi tilknytningsatferden er biologisk utviklet til å bruke forelderen som trygghet (Wennerberg, 2011 s. 179). Dermed blir barnet stående i en situasjon uten løsning. Over tid vil permanente følelser som kraftig redsel og hjelpeløshet føre til at barnet frakobler seg fra fysiske og mentale opplevelser (Wennerberg, 2011 s. 133-134). Derfor bli dissosiasjonen en forsvarsstrategi for overlevelse fordi det er en eneste måten barnet klarer å flykte fra situasjonen (Wennerberg, 2011 s. 179).

I både utrygg-unnvikende, utrygg-ambivalent og desorganisert-desorientert tilknytning må barnet finne strategier for å oppnå trygghet og kontroll i omsorgssituasjoner som er destruktive (Wennerberg, 2011 s. 57). Voksne personer som har utviklet dysfunksjonell tilknytning er ofte impulsive når det gjelder nærhet og er avhengige av andre. De har ofte en oppmerksomhet mot negative følelser og er dårlige til å finne konstruktive løsninger (Wennerberg, 2011 s. 76). I tillegg føler de seg ofte inkompetente i relasjoner med andre og opplever ofte angst.

3. Forskningsmetode

Begrepet metode kan beskrives som et verktøy vi bruker gjennom forskningsprosessen. Verktøyet skal hjelpe til med å samle inn data, hvordan vi skal analysere og tolke materialet objektivt (Støren, 2013 s. 37). Metoden skal dermed være en systematisk fremgangsmåte for hvordan vi skal gå frem for å fremskaffe et pålitelig resultat (Dalland, 2020 s. 53).

Det foreligger flere systematiske metoder forskeren kan velge når de skal skrive en empirisk studie. Valg av metode vil variere utefra hvordan problemstillingen skal belyses. I tillegg kan metoden bli påvirket av tidsrammer og resurser (Dalland, 2020 s. 193). Derfor er det viktig å bruke tid til å gjennomtenke hvilken metode som passer best for å samle inn korrekt data og pålitelige resultater (Dalland, 2020 s. 54; Rienecker et al., 2013, s. 188). De vanligste metodene å differensiere mellom er litteraturstudie, kvantitative eller kvalitative forskningsmetoder.

Kvalitative metoder inneholder ofte få enheter der datainnsamlingen vanligvis er observasjon eller intervjuer. Formålet er å fange opp dybdekunnskap og opplevelser av enkelte fenomener som belyses av problemstillingen (Dalland, 2020 s. 55). Kvantitativ forskningsmetode omfatter flere enheter som fokuserer på data som inkluderer målbare enheter slik som tall (Dalland, 2020 s. 54). Datainnsamlingen inneholder vanligvis strukturerte skjema (Dalland, 2020 s. 55). Litteraturstudie er en omfattende studie som skal tolke og analysere publisert empiri som relateres til problemstillingen (Aveyard, 2018, s. 2). I avsnitt 3.2 henvises det til en dypere forklaring av litteraturstudie som forskningsmetode.

3.1 Valg av metode

Besvarelsen har tatt i bruk litteraturstudie som forskningsmetode. Metoden sikter på publiserte forskningsartikler som skal studeres og tolkes (Støren, 2013, s. 37). Besvarelsen skal identifisere utvalgte fenomener og problematikk som passer til problemstillingen. Dette skal gjøres igjennom en systematisk og analytisk tilnærming (Aveyard, 2018 s. 2). For å skape en oversikt over forskningen som er relevant er det nødvendig med et grundig søk i en utvalgt database. Søket skal hjelpe å sortere aktuelle forskningsartikler som kan være egnet for problemstillingen (Aveyard, 2018, s. 2). Problemstillingen inneholder et veldefinert spørsmål om fosterbarn og tilknytning som er egnet til å bli besvart igjennom publisert litteratur som skal analyseres (Aveyard, 2018, s. 3).

Hensikten med oppgaven er å gi sammendrag av nylig forskning og en omfattende analyse av vitenskapen (Aveyard, 2018, s. 4). Besvarelsen skal bidra til å belyse fenomener i tematikken som krever mer forskning (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2019). Dette ble lagt merke til under søkeprosessen, noe som gjorde det komplisert å finne relevant litteratur. Studiet vil gi meg en dypere innsikt og mulighet til å samle inn data som kan utfylle disse «gapene». Formålet er å innhente publisert litteratur som svarer på hvordan erfaring i fosterhjem kan påvirke tilknytningsmønsteret til fosterbarn.

3.2 Metodens sterke og svake sider

Litteraturstudie er effektivt når du har ambisjoner om å samle inn relevant forskning på ett område. Vanligvis finnes det mye empirisk litteratur innenfor ulike fagfelt. Dette kan hindre profesjoner i å få muligheten til å tilegne seg ny fagkunnskap. Som et resultat kan yrkesgrupper forholder seg til udatert litteratur (Aveyard, 2018, s. 4). Dette kan gå utover yrkesutøvelsen ved å foreta handlinger som kan komme i konflikt med etikk og oppdatert vitenskap. Sammenligning og analysering av resultater som om de var en stor studie vil gi gjøre det lettere for fagfolk å skape en oversikt over oppdatert faglitteratur som er gyldig (Aveyard, 2018, s. 6). Evaluering av kunnskap vil støtte evidensbasert praksis ved å være integritet i forskning som støtter fornuftige og eksplisitte valg (Aveyard, 2018, s. 8).

Alle forskningsmetoder inneholder svakheter. Ved gjennomføring av en litteraturstudie vil forskeren ikke skape ny kunnskap. Dette er fordi denne metoden innebærer å samle inn eksisterende litteratur. Som en konsekvens kan tidligere tolkninger føre til ugyldig materiale. Dette er fordi litteraturstudie vanligvis inkluderer sekundærkilder. Det vil si at forskeren har tolket resultatet fra andre kilder. Leseren av studiet kan feiltolke innholdet som fører ugyldig resultat. I tillegg kan det være en fallgrube å analysere engelsk forskning. Engelske begreper har ofte andre betydninger på norsk. For å unngå misvisende tolkninger er det essensielt å lese artiklene kritisk og innta et objektivt perspektiv når resultatet skal analyseres.

3.3 Kvantitativ og kvalitativ studie vs. litteraturstudie

Kunne problemstillingen blitt bedre besvart ved å velge en annen metode? Studiet kunne fått gyldige resultater ved bruk av kvalitative og kvantitativ forskningsmetode. Resultater fra kvantitativ metode kunne inneholdt tallfeste av antall fosterbarn som skårer godt eller dårlig ved utfall av tilknytningsmønster i fosterhjem (Dalland, 2020 s. 54). Selv om dette kan gi ett

interessant svar gir ikke metoden muligheter til å grave dypt nok i tematikken (Dalland, 2020 s. 55).

Problemstillingen er godt egnet for kvalitativ metode der intervju kunne vært måten å samle inn informasjon på. Begrunnelsen med at dette ikke ble valgt er fordi jeg ikke har anledning til å intervju personer innenfor tematikken. Siden problemstillingen inneholder barn og utsatte grupper er det ikke etisk riktig. I tillegg er det ikke lov å intervju barn (Dalland, 2020 s. 80). Hadde jeg hatt muligheten til å intervju personer om temaet hadde jeg uansett ikke valgt det. Dette er fordi problemstillingen kan inneholde tunge temaer og kan medføre til re-traumatisering. Dermed er det uforsvarlig av en bachelorstudent å undersøke dette igjennom intervju.

3.4 Datainnsamling

Datainnsamlingen ble utført fra 18. januar til 29. februar 2022 i databasene Oria og Google Scholar. Artikkelen som brukes fra datainnsamlingen er vitenskapelige og fagfelleverderte tidsskrifter kun på engelsk. I starten av søkeprosessen ble det utført ulike søk for å registrere artikler som kunne være relevant til problemstillingen. Dette ble hovedsakelig gjort for å få en oversikt over litteraturen.

Søkene i startfasen ble gjort i databasen Oria. Nøkkelordene som ble brukt til å slå opp publikasjoner av vitenskapelige artikler var «fosterhjem», «fosterforeldre», «tilknytningsteori» og «utfall». Her fikk jeg resultater på fire treff og alle artiklene var fra 2009-2015. Disse artiklene var ikke brukbare fordi behovet var å bruke nyere forskning. Siden det var få relevante studier på norsk, ble det bestemt at resten av søkeprosessen skulle foregå på engelsk. I neste søkefase brukte jeg databasen Google Scholar for å få en oversikt over litteraturen her. Nøkkelordene som ble brukt var “Attachment theory”, “foster placements”, “foster parents” og “outcome”. Her fikk jeg ett resultat på 813 artikler. Dette var en betydelig forskjell enn hva jeg fikk på norsk. I tillegg så mange av artiklene ut til å være temarelatert. Likevel var søkeresultatet for stort. Siden resultatet var høyt, valgte jeg å søke på engelsk i databasen Oria. Oria er en bedre akademisk database som inneholder mer spesifikke søkemotorer som gir direkte tilgang til ulike vitenskapelige tidsskrifter (Aveyard, 2018 s. 80). Følgende beholdt jeg ordene jeg brukte i begynnelsen og la til flere nøkkelord for å få mer spesifikt resultat. Ordene som ble lagt til var «Attachment», «secure attachment», «insecure attachment», «parenting» og «long-term».

Grunnen til at jeg kom frem til disse nøkkelordene er at de støtter den aktuelle tematikken i problemstillingen. Derfor ville jeg finne ut hvordan tilknytning defineres av tilknytningsteorien og hvordan fosterforeldre velger å oppdra fosterbarna på. Hvordan påvirker dette tilknytningsmønsteret til fosterbarnet? Gjenspeiles dette i utrygg eller trygg tilknytning? I tillegg ønsket jeg å undersøke langtidseffekten av fosterhjem. De valgte søkeordene oppnådde ett treff på 384 i Oria. Siden søkeresultatet var fortsatt bredt, brukte jeg inklusjons- og eksklusjonskriterier for å begrense utvalget. Resultatet var å få frem de mest relevante fagfelleverderte artiklene som skulle brukes i besvarelsen.

3.4.1 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Inklusjon og eksklusjonskriterier er nødvendig for å finne frem til den mest kvalifiserte litteraturen på området (Rienecker et al., 2013, s. 113). Gjennom avgrensning av ulike kriterier vil det skape et overblikk over kjernelitteraturen (Rienecker et al., 2013, s. 116). Eksempel på inklusjonskriterier kan være språk og publikasjonstyper (Aveyard, 2018 s. 78). Eksklusjonskriterier kan omfatte tidsperioder som indikerer at artikler eldre enn 2015 ikke skal inkluderes i studiet (Støren, 2013 s. 38).

De tre artiklene som brukes i besvarelsen ble funnet i Oria. Søkeresultatet på 384 treff måtte avgrenses. Jeg begrenset søket til 2017-2022 fordi jeg ønsket å bruke den nyeste litteraturen. Jeg justerte søket inn til kun fagfelleverderte tidsskifter som var engelske. Dermed fikk jeg 98 treff. Siden søkeresultatet fortsatt var høyt begrenset jeg årstallet til 2019-2022. Samtidig at søket bare skulle inkludere artikler. Dermed fikk jeg et nytt resultat på 65 treff. Følgende gikk søkeresultatet betydelig ned. Likevel er 65 artikler mye å gå igjennom, spesielt når svarfristen er begrenset

For å lese artiklene effektivt, fokuserte jeg på artiklene som inneholdt «attachment» og «familie foster care» i tittelen. Med å bestemme hva som skulle inneholdes i overskriften kunne jeg ekskludere flere artikler. De artiklene som virket relevante hurtigleste jeg sammendragene og konklusjonene for å vite hvem jeg skulle prioritere (Rienecker et al, 2013 s. 116). Dermed satt jeg igjen med fire artikler som var relevante for problemstillingen, men jeg ville bare ha tre. Derfor leste jeg raskt alle fire og fant ut av hvilken artikkel som skulle utelukkes. Artiklene som inkluderes i besvarelsen er:

1. The Experience of Foster Care and Long-Term attachment (Miranda & Tadros, 2019a)
2. Implications of Foster Care on Attachment: A Literature Review (Miranda & Molla, 2019b)
3. Attachment in family foster care: Literature review of associated characteristics (West, et al., 2020)

Artikkelen 1 ble foretrukket fordi det er en kvalitativ undersøkelse som intervjuer tidligere fosterbarns erfaringer i fosterhjem og hvordan deres opplevelser har påvirket deres tilknytningsmønster. Inkludering av kvalitativ forskning vil skape en bredere forståelse innenfor temaet. Dette er fordi en kvalitativ studie velger å undersøke dybden i historier, temaer og utforsker individuelle erfaringer i detalj. Derfor vil dette kunne gi dypere forståelse av problemstillingen.

Artikkel 2 er ett litteraturstudie. Studiet fremhever viktige temaer angående hvordan fosterbarns tilknytningsstil påvirkes av plassering i fosterhjem. Motiver som tilbakeføring, traumatiske opplevelser og betydning av alder er interessante elementer. I tillegg foreligger det fokus på fosterforeldrenes egenskaper og effekten av gjentatte plasseringer. Alle disse punktene er med på å etablere en kobling mellom positive og negative utfall av tilknytningsstiler.

Artikkelen 3 er også en litteraturstudie. Artikkelen undersøker hvordan tilknytningens kvalitet mellom fosterbarn og fosterforeldre kan påvirke tilknytningsmønsteret. Studiet viser til at fosterbarn ofte har et utrygt tilknytningsmønster før plassering i fosterhjem. Dermed er det svært viktig hvordan fosterforeldre møter fosterbarnet for å sikre en trygg tilknytning. Overnevnte artiklene berører også denne tematikken, men ikke så mye som artikkel 3.

3.5 Kritisk tilnærming

I en litteraturstudie foreligger det litteratur som har blitt publisert på bakgrunn av andre forskere (Støren, 2013 s. 17). Derfor er det viktig å være kritisk i evaluering av styrker, svakheter og kvaliteten av studiet (Støren, 2013 s. 19). En kritisk tilnærming er å undersøke hvordan forfatteren kom frem til informasjonen eller om tidsskriftet som studiet er publisert i er godkjent (Aveyard, 2018 s. 108). I mange tilfeller kan forskningen inneholde resultater som ikke kan generaliseres. I tillegg kan noen resultater være upålitelige fordi de ikke har blitt sammenlignet med andre grupper (Aveyard, 2018 s. 103). Derfor har denne besvarelsen brukt sjekklister for

litteraturstudie og kvalitativ forskning fra www.helsebibloteket.no (Helsebibloteket, 2016). Dette bidro til å skape en struktur over styrker og svakheter i artiklene som er inkludert (Støren, 2013 s. 7.).

3.6 Analyse ved bruk av oversiktstabell

For å få ett overblikk over artiklene som er valgt for besvarelsen har jeg valgt å bruke en oversiktstabell. Oversiktstabellen vil hjelpe å skape et helhetsperspektiv over de ulike temaene som er relevant for problemstillingen (Aveyard, 2018 s. 137). Dette er fordi tabellen bidrar til å få et klarere bilde av kontraster og variasjoner (Aveyard, 2018 s. 138).

For å kunne rapportere om tematikken i de ulike studiene skal jeg ta i bruk en tematisk analyse. Her skal de ulike temaene gjenkjennes i artiklene. Fremgangsmetoden er å lese resultatet eller diskusjonen flere ganger for å klare å identifisere det forskningen representerer (Aveyard, 2018 s. 141).

Tabell 3.6.1:

Navn og år	Tittel	Hensikt	Metode	Respondenter	Sentrale temaer
Miranda, Tadros & Molla (2019)	The Experience of foster care and long-term attachment	Utforsker om det foreligger en sammenheng mellom erfaringen fra fosterhjem og utfall av tilknytningsstil i voksen alder.	Kvalitativ metode: Narrative intervju og dybdeintervju for å tolke minner, valg av ord, historier og tema	Kvinner fra 26-36 år 6 intervjuobjekter Land: USA Etnisitet: 1: Afroamerikansk. 5: Hvite Amerikanere	Traume, tilbakeføring, utrygg tilknytning, ustabilitet og diskontinuitet, mistillit, angst og saksbehandler
Miranda, Molla & Tadros (2019)	Implications of Foster Care on Attachment: A Literature Review	Utforsker hvordan plassering i fosterhjem kan ha påvirket utfall av tilknytningsstiler. Ser om det er en sammenheng mellom tilknytning og relasjonell fungering.	Litterateur studie	Ikke nevnt	Traume, tilbakeføring, ustabilitet, alder, kontinuitet og fosterforeldrenes egenskaper
West, Vanderfaellie, Hove, Gypen & Holen (2020)	Attachment in family foster care: Literature review of associated characteristics	Utforsker hvordan ulike faktorer kan være assosiert med utviklingen av tilknytningens kvalitet mellom fosterforeldre og fosterbarn	Litteratur studie Meta-analyse: Statistikk fra utvalgte studier blir kombinert for å skape ett meningsfullt resultat	Fosterbarn under 18 år Land: 5: USA 3: Tyskland 2: Nederland 1: Australia Antall respondenter varierte fra 24 til 347	Fosterforeldrenes egenskaper, ustabilitet, traume og alder

3.6.1 Presentasjon av forskningsartiklene

Jeg skal nå ha en kort presentasjon av artiklene som er valgt for besvarelsen. Denne presentasjonen vil inneholde et sammendrag av artiklenes temaer som er treffende for problemstillingen.

Artikkel 1: The Experience of Foster Care and Long-Term attachment

Forfattere: Miranda, M., Tadros, E. & Molla, E. (2019)

Artikkelen undersøker om det foreligger en sammenheng mellom erfaring fra fosterhjem og utfall av tilknytningsstil i voksen alder. Dette gjøres på en kvalitativ måte ved å intervjuer seks kvinner i alderen 26-36 år fra delstaten i Ohio i USA. Respondentene ble plassert i fosterhjem når de var tre og ni år, med en gjennomsnittlig plassering på 31.5 måneder. Artikkelen bruker en narrativ metode for å tolke respondentenes valg av ord, historier og temaer (Miranda et al., 2019 s. 89). Følgende brukes det også semi-strukturerte intervjuer som undersøker minner og erfaringer. Forskerne stilte samme spørsmål (utenom oppfølgingsspørsmål) for å oppnå kontinuitet og pålitelige svar (Miranda et al., 2019a s. 90).

Resultatene av studiet viser innledningsvis til en felles opplevelse av mistillit til andre. Mistilliten oppsto fra en erfaring av manglende kontinuitet og stabilitet før og etter plassering i fosterhjem. I tillegg har følelsen av mistillit hatt en ødeleggende effekt i nye relasjoner. Flere av respondentene hadde separasjonsangst som en medvirkning av å bli forlatt i barndommen. Enkelte var også overbeskyttende over sine barns velværer og hadde generell angst i hverdagen. Alle hadde opplevd en form for traume og rapporterte at det ikke forelå noe mulighet for en uskyldig barndom. I tillegg opplyste de fleste at saksbehandlerne ikke hadde jobbet effektivt nok for deres sikkerhet (Miranda et al., 2019a s. 101). Studiet konkluderer med at fosterhjem har hatt en negativ effekt på respondentenes tilknytningsmønster. Respondentene viste til en utrygg-unnvikende tilknytningsstil og hadde ikke overvunnet angsten og usikkerheten som oppsto i barndommen (Miranda et al., 2019a s. 104).

Artikkel 2: Implications of Foster Care on Attachment: A Literature Review

Forfattere: Miranda, M., Molla, E. & Tadros, E. (2019)

Artikkelen er en litteraturstudie som utforsker hvordan plasseringen i fosterhjem kan påvirke utfall av tilknytningsstiler. Dette gjøres for å få en bredere forståelse av tilknytning og relasjonell fungering senere (Miranda & Molla, 2019b s. 394). Resultatene viser til at allerede med å velge å flytte barn fra sine biologiske familier kan føre til utvikling av tilknytningsvansker. Følgende kan opplevelsen av ustabilitet føre til dårlig relasjonell fungering. I tillegg påpekes det at antall plasseringer kan påvirke tilknytningsmønsteret negativt. Videre vises det til at fosterbarn vanligvis har opplevd en form for traume der omsorgsgiver er involvert. Derfor har fosterbarn vanligvis fått potensielle tilknytningsskader før en plassering (Miranda & Molla, 2019b s. 400). Studiet fremhever også nødvendigheten av fosterforeldrenes egenskaper til å bidra i en trygg tilknytningsstil.

Studiet konkluderer med at fosterhjem kan ha uheldige effekter på fosterbarns tilknytningsmønster. Selv om det er noen funn som støtter problemstillingen antyder studiet at det mangler nok informasjon til å få økt forståelse av hvordan fosterhjem kan påvirke tilknytningsmønsteret til fosterbarn. Avslutningsvis vises det til viktigheten av å ha fosterforeldre som kan bygge trygge emosjonelle bånd som gir tillit, respekt og oppmerksomhet for å hjelpe fosterbarnet i utviklingen av en trygg tilknytningsstil (Miranda & Molla, 2019b s. 401).

Artikkel 3: Attachment in family foster care: Literature review of associated characteristics
Forfattere: West, D., Vanderfaeillie, J., Hove, V, L., Gypen, L. & Holen, V, F. (2020)

Artikkelen undersøker hvordan ulike faktorer assosieres ved tilknytningens kvalitet mellom fosterforeldre og fosterbarn (West et al., 2020 s. 132). Studiet er en litteraturstudie som har analysert resultatene gjennom en metaanalyse. Studiet samlet inn elleve studier av fosterbarn under 18 år (West et al., 2020 s. 135). Fem av studiene som ble valgt ble utført i USA. Tre i Tyskland og to i Nederland. Siste studiet ble gjort i Australia. Respondentene varierte fra 24 til 347 deltakere (West et al., 2020 s. 137).

Funnene viser i utgangspunktet til fosterforeldrenes egenskaper. Den betydelige faktoren var fosterforeldre som hadde en positiv, sensitiv oppdragsstil kunne gi utmerket støtte i en trygg tilknytning (West et al., 2020 s. 143). I tillegg viste det at fosterforeldre som har hatt negative barndomserfaringer kan påvirke fosterbarnet negativt (West et al., 2020 s. 141). Antall plasseringer og utbytte av omsorgspersoner var også en uheldig faktor. Følgende var alder av

plassering og fosterbarnets traumatiske belastninger et moment. Studiet konkluderer med at det foreligger flere faktorer som kan påvirke utfallet av fosterbarnets tilknytningsstiler.

3.7 Studiets troverdighet

Dalland (2020) uttaler at pålitelighet er et nødvendig fundament i forskning og handler om forskningen er troverdig (Dalland, 2020 s. 58). Jeg vil påpeke at jeg nøye har forklart hvorfor jeg ønsker å undersøke problemstillingen som foreligger for besvarelsen. Videre hvordan jeg kom frem til de utvalgte artiklene og hvorfor de ble valgt for oppgaven. I tillegg forklares det i avsnitt 3.5 viktigheten av å være bevisst på en kritisk tilnærming når artiklene skal analyseres og tolkes. Dette er fordi mine meninger skal ikke påvirke resultatet som presenteres. Resultatet skal ha et objektivt perspektiv som gir arbeidet et troverdig resultat (Dalland, 2020 s. 152).

Dalland (2020) påpeker også at kildevurdering er en annen viktig faktor for pålitelighet. Det vil si en arbeidsprosess som indikerer at kildene som brukes i besvarelsen er nyttige. Dette kalles også for informasjonskompetanse (Dalland, 2020 s. 140). I utvalget av artiklene var det grunnleggende å sjekke om artiklene var innenfor kriteriene i kanalregisteret, som de var.

Alle tre artiklene er fagfelleverderte. Det vil si at artiklene har hatt to eller tre eksperter innenfor fagfeltet som har bedømt om artikkelen er av kvalitet (Dalland, 2020 s. 145). Det betyr også at resultatene som vises i artikkelen er verifiserbare og kan anvendes i videre forskning. Jeg var også opptatt av antall personer som hadde lastet ned artiklene. Dette ga et inntrykk av at innholdet i artiklene er relevant. Artikkel 1 (Miranda et al., 2019a) hadde nedlastninger på 1,589, Artikkel 2 (Miranda et al., 2019b) hadde 3,884 og artikkel 3 (West et al., 2020) hadde 974. Derfor kan jeg si at jeg har vært grundig i utvalg av kvalitetsrelaterte artikler til problemstillingen.

4. Diskusjon av funn

I dette kapitlet vil funnene for besvarelsen bli presentert og diskutert. Dette skal gjøres ved å sammenstille forskningen på det presenterte emnet og drøfte disse opp mot hverandre, samt knytte funnene opp mot tilknytningsteorien av John Bowlby (1969) og mot Ainsworth (1978) sine klassifikasjoner av tilknytningsatferd. For å kunne se nærmere på hvordan erfaringen i fosterhjem kan påvirke utviklingen av tilknytningsmønsteret til et fosterbarn, må det foreligge

en grundig forståelse for betydningen av interpersonlige tilknytningsrelasjoner. I tillegg er det viktig å forstå hvordan andre faktorer i omgivelsene kan påvirke kvaliteten på tilknytningen.

4.1. Ustabilitet og diskontinuitet

Fra fødselen av er barn avhengige av stabile tilknytningsbånd for en optimal utvikling (Bowlby 1969 s. 177). Erfaringen av kontinuitet er altså et nødvendig behov. Beslutningen om å plassere barn i fosterhjem vil bryte opplevelsen av kontinuitet. Videre brytes det når fosterbarnet flyttes gjentatte ganger (Bunkholdt et al., 2017 s. 428), noe som hindrer barnet i å danne nye stabile tilknytningsbånd som er essensielt for å gjenskape trygghet hos barnet (Bowlby, 1969 s. 375).

Konsekvensen av ustabile tilknytningsbånd ble bekreftet i artikkel 1 av Miranda & Tadros (2019a). Respondentene forklarer hvordan deres erfaringer fra fosterhjem har medbragt mistillit til andre. Tre av respondentene opplevde gjentatte flyttinger på korte perioder som har ført til ustabilitet. I tillegg har to av respondentene opplevd å bli gjenforent med sine biologiske foreldre for å så bli flyttet igjen. Det førte til vedvarende frykt for å bli forlatt av sine nærmeste i voksen alder. Det rapporterte også at andre må vise at relasjonen er pålitelig og konsistente over lengre tid for at de skal kunne ha tillitt og trygghet i relasjonen (Miranda et al., 2019a s. 95).

Effekten av ustabile plasseringer er ytterligere underbygget fra artikkel 1 av Miranda & Tadros (2019a). Beskrivelser som «Never ending circle of being removed and replaced...» og «Adjusting to a new placement to just have it disrupted...» indikerer at respondentene har opplevd følelsesmessige påkjenninger av gjentatte separasjoner (Miranda et al., 2019a s. 92). Skade av dette støttes også i artikkel 2 som rapporterer (ifølge Strijker et al., 2008 s. 110-111) at antall plasseringer kan føre til tilknytningsutfordringer og atferdsproblemer (Miranda et al., 2019b s. 400).

I artikkel 3 (ifølge Lang et al., 2016 s. 275) meldes det også at antall flyttinger kan redusere mulighetene til å oppnå trygg tilknytning (West et al., 2020 s. 141). Imidlertid påpekes det i samme artikkel (ifølge Bernier et al., 2004 s. 373) at antall plasseringer og utfall av tilknytningsmønster ikke alltid finnes (West et al., 2020 s. 141). Dette kan forklares med at fosterforeldrene har vært observante på fosterbarnets signaler og dermed klart å møte barnets behov som kan ha støttet en mer trygg tilknytning hos barnet.

Respondentene i artikkel 1 av Miranda & Tadros (2019a) forteller hvordan de måtte beskytte seg selv i en diskontinuerlig bosituasjon. Måten var å stenge av følelsene for å ikke bli skadet. Beskrivelser som «emotionally disengaging» og «becoming numb» var brukt for å forklare følelsene til respondentene i disse bosituasjonene (Miranda et al., 2019a s. 92). Konsekvensen var en deaktivering av tilknytningsatferden ved å eliminere sine behov for nærhet og trygghet. Dette skapte avstand fra følelsene. Bruk av slike strategier over lang tid kan resultere i et utrygt-unnvikende tilknytningsmønster som kan prege respondentene i voksen alder (Wennerberg, 2011 s. 57). John Bowlby (1969) støtter dette i sin teori om at indre arbeidsmodeller er sammenkoblet med den emosjonelle tilstedeværelsen til omsorgspersonen. Gjentatte flyttinger vil hindre barnet i å oppleve trygg tilknytning til noen rundt seg, og dermed uteblir muligheten til regulering av vanskelige følelser og trygghet. Utryggheten fører til at fosterbarnet må takle stressende situasjoner alene fordi det ikke har lært tilknytningsstrategier ved å avlaste følelser ved hjelp av andre (Smith, 2002 s. 54). Dette kan igjen trigge utviklingen av et ugunstig tilknytningsmønster (Bowlby, 1969 s. 14; Smith, 2002 s. 52).

4.2 Gjentatte brudd i tilknytningsbånd

John Bowlby sin teori forklarer at langvarige separasjoner fra omsorgspersonen kan komplisere den psykososiale utviklingen (Smith, 2002 s. 143). Seperasjoner kan føre til angst og hvis vedvarende over lengre perioder kan bidra til en opplevelse av utilstrekkelig emosjonell støtte (Bowlby, 1977 s. 205). Dette kan igjen være årsaken til et tilknytningstraume (Bowlby, 1969 s. 11).

I artikkel 1 av Miranda & Tadros (2019a) rapporteres det at respondentene har utviklet separasjonsangst og en frykt for å bli forlatt. Angsten har forårsaket vanskeligheter i voksen alder til å tilpasse seg nye situasjoner i dagliglivet (Miranda et al, 2019a s. 95). Fem av seks respondenter led i voksen alder av separasjonsangst på grunn av ustabile tilknytningsbånd i oppveksten. Respondentene liker ikke å være alene og er avhengig av andre (Miranda et al, 2019a s. 96). Denne problematikken blir videre eksemplifisert fra en av respondentene som beskriver hvordan effekten av seperasjoner og ustabile tilknytningsbånd har preget personen.

I feel it was probably the direct result because of neglect and foster care. That unstable relationship when it comes to commitment. I have commitment phobia, have a fear of abandonment (s. 95).

Respondenten beskriver hvordan mangelen på muligheten til å opprettholde stabile relasjoner har utviklet seg til separasjonsangst. Videre vises det til hvordan separasjonsangst har påvirket respondentens evne til å danne nye relasjoner. Hvis relasjonen blir for kompleks, avslutter

respondenten relasjonen (Miranda et al, 2019a s. 91-92). Ved å avslutte relasjonen, unngår responderten å bli forlatt gjennom å være den første til å forlate (Miranda et al., 2019a s. 92).

Mary Ainsworth (1978) beskriver også hvordan brudd av tilknytningsbånd kan påvirke barn. Hun understreker hvordan ustabil omsorg utfordrer barnets tillit til omsorgspersonens tilgjengelighet (Ainsworth et al., 1978 s. 12). Uforutsigbar omsorg kan føre til at barnet minimerer behovet for nærhet fordi det har opplevd omsorgspersoner som ikke reagerer på barnets signaler (Ainsworth et al., 1978 s. 13). I situasjoner som fører til angst er det essensielt å ha en tilknytningsperson som gir tillit og trygghet. Hvis dette ikke er til stede kan det være skadelig fordi følelsestilstander ikke blir regulert (Ainsworth et al., 1978 s. 20). Det kan tolkes at erfaringene fra uforutsigbar omsorg har ført til en utrygg-unnvikende og utrygg-ambivalent tilknytningsstil i voksen alder.

4.3 Fosterbarnets alder og tilknytningsmuligheter

Studiet fremmedsituasjonen av Mary Ainsworth (1978) viser til at tilknytningen begynner allerede i sped- og småbarnsalderen (Jacobsen 2016 s. 131). Det beskrives også hvor viktig det første leveåret har betydning for utviklingen av trygge eller utrygge tilknytningsmønstre.

I artikkel 2 av Miranda & Molla (2019b) (ifølge Altenhofen et al., 2013 s. 441) trekkes et funn frem om fosterbarn som har vært i fosterhjem siden fødsel kan ha like trygg tilknytning som barn som er vokst opp med sin biologiske familie. Tilknytningsevner ble målt når barna fylte tre år. Resultatet viste at 66% av fosterbarna hadde en trygg tilknytning til fosterforeldrene sammenlignet med 67% for barn oppvokst med den biologiske familien. Forfatterne av artikkelen konkluderer med at dette er fordi barna ble plassert i fosterhjem før de var 6 måneder gammel (Miranda et al., 2019b s. 400).

Dette støttes av artikkel 3 av West (2020) (ifølge Bernier et al., 2004 s. 373) som rapporterer at eldre barn som blir plassert i fosterhjem har lavere sannsynlighet for å oppnå trygg tilknytning. Disse fosterbarna viste ofte en utrygg-unnvikende tilknytningsstil i fosterhjemmet (West et al., 2020 s. 142). Dette kan skyldes at barn som er skilt fra sine biologiske foreldre på et senere tidspunkt allerede har fått mulighet til å bygge tilknytningsrelasjoner til sine biologiske foreldre. Selv om tilknytningsrelasjonen inneholder potensielle tilknytningsskader for barnet betyr det ikke at de er mindre knyttet til sine biologiske foreldre enn barn av trygg tilknytning (Wennerberg, 2011 s. 22). Yngre fosterbarn har ofte ikke opplevd like store påkjenninger ved

seperasjoner og blir dermed ikke preget av like store utfordringer i nye relasjoner som eldre fosterbarn (Jacobsen 2016 s. 132).

Artikkel 1 av Miranda & Tadros (2019a) bekrefter også forklaringen om at barn knytter seg til foreldre som utøver omsorgssvikt. En respondent ble flyttet i fosterhjem når personen var fem år. Selv om plasseringen skyldes mishandling, opplevde barnet det biologiske hjemmet tryggere. Miljøet ga respondenten en forutsigbarhet selv om situasjonen var problematisk (Miranda et al., 2019a s. 94).

4.4 Trygg base er verdifullt

Bowlby (1969) og Ainsworth (1978) viser til hvordan tilknytningsatferden til barnet utløser omsorgsatferd hos den voksne, som skal sørge for en trygg base for barnet (Ainsworth et al., 1978 s. 9). Tilknytningsrelasjonene som barn danner seg i livet kan utgjøre en grunnleggende faktor for hvordan tilknytningsatferden utvikler seg senere (Ainsworth et al., 1978 s. 16). Barn som blir møtt med omsorgserfaringer som ikke er tilgjengelige og sensitive kan utvikle indre arbeidsmodeller som forutsier at alle relasjoner er utrygge og uforutsigbare (Bowlby, 1969 s. 18). Dette vil ha en negativ påvirkning på tilknytningsadferden til barnet.

I artikkel 2 av Miranda & Molla (2019b) (ifølge Schofield et al., 2009 s. 256) vises det til et funn som understreker viktigheten av at fosterforeldrene oppleves som en trygg base. Fosterforeldre som var tilgjengelige, sensitive og samarbeidsvillige med biologiske foreldre og saksbehandler økte sjansen for å hjelpe fosterbarnet til å utvikle en trygg tilknytningsstil (Miranda et al., 2019b s. 399). Slik trygg omsorgsatferd hos fosterforeldre vil bidra til å endre negative indre arbeidsmodeller hos fosterbarnet (Jacobsen, 2009 s. 43), og når dette vedvarer over tid vil barnet lære at alle relasjoner ikke er skadelige (Jacobsen, 2009 s. 42). Slik utvikling av nye indre arbeidsmodeller vil kunne fremme et trygt tilknytningsmønster hos barnet (Jacobsen, 2009 s. 43).

I artikkel 3 av West (2020) (ifølge Bovenschen et al., 2016 s.327) viser til at fosterforeldrenes støtte i fosterbarnets autonomi er nødvendig for å bidra til en trygg tilknytning (West et al., 2020 s. 140). Barn som har en trygg tilknytningsstil, klarer å balansere mellom sine behov for nærhet og selvstendighet i utforskning av omgivelser. Fosterbarn har ofte utviklet en avformene for utrygg tilknytningsstil og har dermed ikke lært seg slik balanse. For eksempel kan barnet føle seg veldig avhengig av omsorgspersonene. Dette kan nok forklares ved at fosterbarn

ofte har inngått i tilknytningsrelasjoner som ikke har bidratt til selvstendig forankring og støtte (Wennerberg, 2011 s. 16). I henhold til dette viser Ainsworth (1978) til viktigheten av at omsorgspersonen bidrar til at barnet får utvikle seg som et selvstendig individ ved å støtte at barnet har autonomi og får muligheten til å utforske omgivelsene. Samtidig er det viktig at omsorgspersonen stepper inn i situasjoner som virker overveldende for barnet (Ainsworth, 1978 s. 143).

Omsorgspersonens sensitivitet trekkes også frem som en viktig faktor for trygg base i artikkel 3 av West (2020) (ifølge Gabler et al., 2014 s. 498). Å fange opp nødvendige signaler fra fosterbarnet og å kunne imøtekomme fosterbarnets behov styrket tilknytningen til barnet (West et al., 2020 s. 140). Fosterbarn er ofte underernært på slik sensitivitet når det plasseres i fosterhjem fordi de ofte ikke har opplevd omsorgspersoner som har forstått barnets indre psykologiske tilstander. Dette kan føre til en utrygg-ambivalent tilknytningsstil (Wennerberg, 2011 s. 91) som hemmer barnet i å regulere seg selv i situasjoner som kan være følelsesmessig belastende. Derfor er disse barna avhengige av omsorgspersoner som klarer å leve seg inn i fosterbarnets tanker og følelser slik at de kan fange opp signaler fra barnet. Slik imøtekommelse av barnets behov vil kunne bistå fosterbarnet i å utvikle en trygg tilknytningsstil (Wennerberg, 2011 s. 103).

Til tross for at sensitivitet uttrykkes som en viktig faktor understrekes det i artikkel 3 (ifølge Cole 2005 s. 55) at over-sensitivitet kan være skadelig for fosterbarnet og hemme utvikling av trygg tilknytning (West et al., 2020 s. 140). Hvis omsorgspersonene overreagerer på fosterbarnets signaler, vil ikke fosterbarnets autonomi respekteres som kan hindre fosterbarnets utvikling av motstandsdyktighet og mestringsstrategier (Ainsworth et al., 1978 s. 143). Følgende kan fosterbarnet bli avhengige av andre for å oppnå mestring senere i livet som igjen kan føre til vanskeligheter med å tilpasse seg ulike arenaer i livet, slik som skole eller jobb.

4.5 Omsorgspersonens tilknytningserfaringer

Omsorgsattferd er ofte preget av omsorgspersonens egne erfaringer fra barndommen (Smith, 2002 s. 79). I tilfeller der den som skal utøve omsorg har ervervet seg ugunstige indre arbeidsmodeller, kan dette hindre omsorgspersonens evne til å reflektere rundt og utøve atferd som fremmer trygg tilknytning (Bowlby, 1969 s. 367; Bowlby, 1969 s. 18).

I artikkel 1 av Miranda & Tadros (2019a) blir det understreket hvordan respondentenes erfaringer før og etter plassering i fosterhjem har påvirket deres omsorgsattferd for egne barn senere. Utrykk som «overprotective» og «overly vigilant» fremmer hvordan angsten fra barndommen har medvirket til en konstant frykt ovenfor egne barns trygghet (Miranda et al., 2019a s. 96). Dette funnet deles også i artikkel 3 av West (2020) (ifølge Cole 2005 s. 57) som trekker frem at foreldres negative erfaringer fra barndommen kan føre til en negativ effekt på utviklingen av trygg tilknytning hos barnet (West et al., 2020 s. 141). For eksempel kan foreldrenes ustabile omsorgserfaringer har medført til utviklingen av indre arbeidsmodeller som separasjonsangst og utrygghet. Dette kan føre til at foreldrene overbeskytter barnet ved å ikke tillate at de utforsker omgivelsene som hindrer utvikling av autonomi.

I artikkel 1 av Miranda & Tadros (2019a) rapporteres det at omsorgspersoner som har negative erfaringer fra barndommen også kan bruke disse som veivisere for hvordan uhensiktsmessig omsorg skal unngås (Miranda et al., 2019a s. 96). Istedenfor å ha en konstant frykt ovenfor egne barn hadde respondentene heller brukt erfaringene til å være observant på hvordan god omsorg skal utøves. Erfaringene fra barndommen kunne da ha en positiv effekt på oppdragsstilen. Dette tyder på at negative indre arbeidsmodeller kan sette positive føringer for oss senere. Dette avhenger av hvordan omsorgsgiver er bevisst ovenfor sine egne opplevelser og heller klarer å dra nytte av disse erfaringene på en positiv måte (Smith, 2002 s. 80).

Funnene demonstrerer nødvendigheten av at fosterforeldre, spesielt de som har opplevd omsorgssvikt selv, opplever trygghet i sin rolle for å kunne bistå til at barnet utvikler en trygg tilknytningsstil. Ofte dukker det opp ukjente og kompliserte utfordringer som fosterforeldre må klare å mestre (Jacobsen, 2016 s. 134). Derfor er det essensielt at fosterforeldre får hjelp av barnevernet til å oppleve trygghet i oppdragelsen ovenfor fosterbarnet. Dette kan være hjelp med å bryte vonde mønstre fra egne barndomserfaringer ved å få støtte og veiledning fra saksbehandlere (Banggren, 2018 s. 27-29).

4.5 Traume

Fosterbarn har ofte opplevd en form for omsorgssvikt som har medført et traume før en plassering. Det er da spesielt viktig at disse barna blir ekstra ivaretatt gjennom tilstrekkelig psykologisk og sosial støtte når de møter barnevernet og plasseres i fosterhjem (Wennerberg, 2011 s. 128; Bowlby, 1969 s. 332). Dessverre ser det ut som at dette ikke alltid er tilfelle.

Respondentene i artikkel 1 av Miranda & Tadros (2019a) beskriver at de har opplevd traume før en plassering og at de også har opplevd traumatiske hendelser etter plassering. Faktorer som bidro til utviklingen av et traume etter flytting fra biologiske foreldre var antall plasseringer, hvordan plasseringen ble utført og opplevelsen av psykisk og emosjonell svikt i fosterhjemmet (Miranda et al., 2019a s. 98). En av respondenten beskrev den negative erfaringen fra fosterhjem som følgende:

It was very traumatizing, you know. So that's my initial memory of the process which was very traumatizing. Yeah it was pretty horrible (s. 97).

Funnet fra artikkel 1 av Miranda & Tadros (2019a) demonstrerer at enkelte fosterbarn ikke får muligheten til å oppleve nye tilknytningsrelasjoner som kan gi trygge omsorgsvilkår. De får heller da ikke muligheten til å bearbeide tidligere traume(r). I slike situasjoner vil de heller ikke få hjelp til å bryte vonde sirkler som destruktiv omsorg har utviklet. Dermed kan det føre til at fosterbarnet ikke få nye muligheter til fremme et trygt tilknytningsmønster. Relasjonsskadene kan da blir opprettholdt og forverres istedenfor å bli reparert (Banggren, 2018 s. 28).

Det kommer videre frem i artikkel 1 at fire av seks respondenter hadde erfart fysisk og psykisk mishandling som opplevdes som traumatisk både før og etter plassering i fosterhjem (Miranda et al., 2019a s. 97). To av respondentene rapporterte at de ble plassert i en korttidsinstitusjon i flere dager før de ble plassert i fosterhjem. Her opplevde de fysisk og verbal mishandling av eldre barn som også var plassert på institusjonen. Videre hadde fire av respondentene opplevd traumatiske opplevelser der fosterforeldrene var årsaken til traumet. En av respondenten hadde opplevd ulike fysiske angrep fra fosterforelderen (Miranda et al., 2019a s. 97) Respondentens traumer ble beskrevet som:

It was horrible. You know some parts of your life you black out, but I will never forget it (97).

Traumatiske hendelser inneholder vanligvis kraftige affekter og intense reaksjoner som oppleves så overveldende at barnet mister kontroll (Johansson, 2016 s. 116; Bowlby, 1969 s. 10). Langvarig aktivering av sterke affektilstander kan føre til at barnet inngår i et psykologisk forsvar med å stenge av all informasjon om tanker og følelser (Wennerberg, 2011 s. 184-185). Dette er en effekt av barnets følelse av hjelpeløshet og manglende evne til selvregulering (Wennerberg, 2011 s. 208). Konsekvensen blir dissosiering fra hendelsen for å oppnå noe form for trygghet i en skremmende situasjon. Barn er avhengige av at voksne er emosjonelt

tilgjengelig som kan gi barnet hjelp og beskyttelse ved behov (Wennerberg, 2011 s. 220). Fosterforeldre som fysisk og psykisk mishandler kan opprettholde forstyrrelser av barnets evner til affektregulering og vedlikeholde smertefulle opplevelser (Wennerberg, 2011 s. 213). Slike utrygge og dysfunksjolle relasjoner kan medvirke til utvikling av desorganisert-desorientert tilknytningsmønster hos fosterbarn.

4.6 Barnevernets innsats med fokus på tilknytningens kvalitet

Fosterbarn har ofte allerede opplevd sine primære tilknytningspersoner som lite tilgjengelige som har lært de at relasjoner er ustabile (Smith, 2002 s. 90). Det er dermed svært viktig at saksbehandlere i barnevernet tar imot disse barna på en måte som viser barna at de er ivaretatt og i trygghet (Sundt, 2016 s. 357).

I artikkel 1 av Miranda & Tadros (2019a) henvises det til at omsorgen i barnevernet opplevdes lite utviklingsfremmende for barna. Respondentene trekker frem negative erfaringer fra sine saksbehandlere (Miranda et al., 2019a s. 99). Saksbehandlerne lot ikke respondentene delta like mye i prosessen og var dårlig til å imøtekomme og høre på respondentenes meninger (Miranda et al., 2019a s. 101). Følgende ble det også fortalt at saksbehandlerne manglet ressurser for å kunne dekke viktige behovene slik som oppfølging av traume (Miranda et al., 2019a s. 100).

Slike svar tyder på manglende omsorg og støtte fra saksbehandlere. Det viktig å påpeke at respondentene har tidligere erfart omsorgssvikt som har vært ødeleggende før plassering. Opplevelsen av en saksbehandler som fraværende og ikke sensitiv ovenfor signaler kan bekrefte for barnet at relasjoner er utrygge og omsorgsløse (Ainsworth et al., 1978 s. 315). Slik sviktende samspill med barnevernet kan være en medspillende faktor for langsiktige vansker senere i livet.

Videre vises det til i artikkel 1 av Miranda & Tadros (2019a) at respondentene uttrykker hvor viktig barnevernets oppfølging og veiledning av fosterforeldre er for å unngå svikt i utøvende omsorg (Miranda et al., 2019a s. 100). Viktigheten av dette understrekes ved rapportering om at mange av respondentene opplevde omsorgen i fosterhjemmet som dysfunksjonell. Det ble beskrevet av to respondenter at de ble tidlig selvstendige for å beskytte seg selv. Den ene respondenten sa som følgende:

As a child feeling like I have to grow up in that moment. I couldn't be a kid anymore I had to be much more aware of everything (98).

Dette kunne vært unngått hvis barnevernet hadde plukket dette opp og gitt fosterforeldre veiledning eller flyttet barna til et nytt hjem (Miranda & Tadros, 2019a s. 98). På grunn av denne manglende støtten ble respondenten heller tvunget til å ta ansvar tidlig og oppføre seg som en voksen for å beskytte seg selv. Respondentens erfaring gjenspeiler Ainsworth (1978) beskrivelse av hvordan tilknytningskvaliteten i omsorgen kan medvirke til individuelle forskjeller i barns tilknytning senere. Saksbehandlere som er avvikende og uforutsigbare kan føre til en angstfull atferd hos barnet. Dermed kan barnet utvikle tilstander som hyperårvåkenhet med å hele tiden være observant ovenfor omgivelsene rundt seg fordi barnet ikke opplever noen voksne rundt seg som trygge (Ainsworth et al., 1978 s. 314).

Selv om mange av respondentene gir uttrykk for saksbehandlere som er lite tilstedeværende var det en respondent i artikkel 1 av Miranda & Tadros (2019a) som ga uttrykk for at saksbehandler var støttende og omsorgsfull (Miranda et al., 2019a s.99). Respondenten fortalte som følgende:

Well, the one that was good when I was a kid really related to me and she just listened and talked about what I wanted to talk about and just validated me a lot. The other therapist just didn't get it. I just remember them trying and not really meeting with me where I was. Or I felt like they would side with the parent (s. 99).

Ainsworth (1978) forklarer hvordan en tilknytningsatferd som medbringer positivitet og svarer på barnets behov kan føre til at relasjonen blir mer harmonisk. I tillegg hvordan slike tilknytningsrelasjoner gir bedre muligheter for samarbeid og bidrar til å skape en intersubjektiv forståelse av hverandre. Med en intersubjektiv forståelse menes det hvordan tilknytningspersonen er tilstedeværende både psykologisk og empatisk (Wennerberg, 2011 s. 86). Følgende blir tilknytningsrelasjonen også mindre konfliktfylt på grunn av økt forståelse av hverandres affekttilstander (Ainsworth et al., 1978 s. 311).

Opplevelsen av å ha en saksbehandler som ikke klarer å imøtekomme fosterbarnets behov kan skape situasjoner som forsterker frustrasjon (Ainsworth et al., 1978 s 315). Erfaringen av avvisning og manglende forståelse av fosterbarnets situasjon kan medføre til følelse av ensomhet (Ainsworth, et al., 1978 s. 316). Konsekvensen kan videre være forsterkninger av en utrygg-unnvikende tilknytning som kan skape en unnvikende atferd til nærhet og kontakt senere i livet (Ainsworth et al., 1978 s. 318).

4.7 Skjevheter i studiene

Sammenfallende funn fra flere av artiklene viser mye til styrken ved besvarelsen. Likevel er det noen forhold som står i tvil om resultatene er pålitelige. I artikkel 1 av Miranda & Tadros (2019a) foreligger det et lite antall intervjuobjekter som gjør at resultatene blir mindre pålitelige. I tillegg kan ikke resultatene generaliseres til menn fordi alle intervjupersonene er kvinner (Miranda et al., 2019a s. 102). Derimot er det mange funn fra artikkel 1 som stemmer overens med de andre studiene som øker validiteten. På grunn av to av artiklene er litteraturstudie vil artikkel 1 kunne gi ett mer omfattende og ett subjektivt resultat fordi det er en kvalitativ undersøkelse.

En annen faktor er artikkel 2 av Miranda & Molla (2019b) mangler en klar metodisk forklaring på hvordan forfatterne har kommet frem til funnene. Dette reiser spørsmål om resultatet inkluderer troverdig forskning. Likevel er mange av funnene fra artikkel 1 svært relevante for ivaretagelse av oppgavens interesser. Samtidig inneholder noen funn fra artikkel 3 av West (2020) uenigheter som kan føre til usikkerhet. Disse uenighetene viser til andre funn enn hva som blir rapportert i artikkel 1, artikkel 2 og andre funn fra artikkel 3 (West et al., 2020 s. 144). Rapportering av motsatte funn kan imidlertid tyde på at fosterbarn ikke alltid opplever negative erfaringer i fosterhjem. Likevel har artikkel 3 samlet inn forskning fra fire forskjellige land som har ulike politiske organisasjoner innenfor fosterhjemsordningen. Dette gjør at resultatene blir mer generaliserbare og troverdige (West et al., 2020 s. 146).

5. Avslutning

Alle mennesker utvikler et tilknytningsbånd der vi knytter oss til betydningsfulle andre som vi kan søke trygghet og nærhet til (Bowlby, 1969 s. 16; Ainsworth et al., 1978 s. 8). Tilknytningsrelasjonen er likevel ikke ofte preget av trygghet og vellykket omsorg. Tilknytning er noe vi har med oss fra starten av livet og vil formes etter våres relasjonelle erfaringer. De individuelle egenskapene vil påvirke oss som individer og sette føringer på hvordan vi samhandler og håndterer andre relasjoner (Bowlby, 1969 s. 17; Ainsworth et al., 1978 s. 45).

Fosterbarn er vanligvis en gruppe barn som har opplevd psykisk og fysisk omsorgssvikt som i verste fall kan ha bidratt til traumatiske erfaringer. Slike erfaringer bidrar til problematikk innenfor sosial og psykologisk utvikling. Dette kan resulteres i utrygge tilknytningsmønster.

Derfor er det avgjørende at omsorgen i fosterhjemmet er med på å gi barnet positive opplever og nye relasjoner som inneholder av kvalitet og er stabile (Jacobsen, 2016 s. 128).

Dette litteraturstudie har gitt en oversikt over «hvordan erfaringen i fosterhjem kan påvirke utviklingen av tilknytningsmønster til fosterbarn». De mest fremtredende resultatene utefra artikkel 1, 2 og 3 er at fosterhjem har påvirket fosterbarn mest negativt enn positivt. Mange av de negative erfaringene baserer seg på gjentatte flyttinger som har ført til flere brudd av viktige relasjoner. Dårlig omsorgsferd fra fosterforeldre har resultert i tillitsbrudd og mangel på nærhet. Samtidig foreligger det traumatiserende opplevelser både før og etter plassering. Barnevernet har utøvet et sviktende utviklingsfremmende arbeid som også har vært en medvirkende faktor for utviklingen av et utrygt tilknytningsmønster. Separasjonsangst, følelsesmessige påkjenninger og tilknytningsvansker er ulike konsekvenser som har blitt rapportert i studiene.

litteraturen på dette området viser til at det er behov for ytterligere forskning på fosterhjems plassering og utfall av tilknytningsmønster hos fosterbarn. Det er nødvendig å etablere flere koblinger og hvordan interne og eksterne faktorer i fosterhjems plassering kan påvirke utfall av tilknytning. Det hadde vært nyttig med større studier hvor en større populasjon av fosterbarn er inkludert. Dette kan besvare hvor ofte dårligere opplever i fosterhjem forekommer. Uansett så er det viktig å kartlegge de tilfellene hvor kvaliteten på fosterhjemmet er dårlig. Dette bør gjøres systematisk for å få en bredere forståelse av alvorlighetsgrad og type svikt som skjer i de ulike fosterhjemmene. Dette vil kunne bidra til viktig informasjon som er nødvendig for å sette inn riktige tiltak.

6. Litteraturliste

- Ainsworth, M., Blehar, M., Waters, E., & Walls, S. (1978).** *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum. * **Kap. 1, 2, 12, 15, 66 Sider.**
- Aveyard, H. (2019).** *Doing a literature review in health and social care, a practical guide*. Open university Press
- Banggren, G. (2018).** *En ekstra, en bok om å være fosterhjem*. Gyldendal ***Kap. 3, 14 Sider**
- Bunkholdt, V. (2017).** *Fosterhjemsarbeid, fra rekruttering til tilbakeføring*. Gyldendal
- Hoseth, M. (2019).** *Fosterbarn og psykisk helse, 71 historier og refleksjoner*. Fagbokforlaget
* **2 Sider**
- Wennerberg, T. (2011).** *Vi er våre relasjoner, om tilknytning, traume og dissosiasjon*. Cappelen Damm * **300 Sider**
- Bowlby, J. (1969).** *Attachment and loss, vol. 1: attachment*. New York, NY: Basic Books *
kap. 11, 61 Sider
- Bowlby, J. (1980).** *Attachment and loss, vol 3: Loss, sadness and depression*. New York, NY: Basic Books * **3 Sider**
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2016).** *Metoder som kan styrke tilknytning mellom fosterbarn og fosterfamilie Oslo: Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet*. Rapport nr. 01/16. Hentet 25 april 2022 fra:
<https://www.bufdir.no/bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00003380> ***2 sider**
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å).** *Ulike typer fosterhjem*. Hentet 3 mars 2022 fra <https://ny.bufdir.no/fosterhjem/ulike-typer-fosterhjem/> ***1 side**

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2022). Barn i fosterhjem. Hentet 1 april 2022 fra https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fra_barnevernet/barn_i_fosterhjem/ *1 Side

Barnevernloven. (1992) *Lov om barnevernstjenester (Barnevernloven)*. Lovdata. (LOV-1992-07-17-100). <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. (2.utg.). Gyldendal * **kap. 3, 7, 42 Sider**

Helse biblioteket (2016). *Sjekklistor*. Hentet 15. april 2022 fra www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis/kritisk-vurdering/sjekklistor * **1 side**

Helgesen, A, L. (2017). *Menneskets dimensjoner, lærebok i psykologi*. Cappelen Damn

Hart, S. (2011). *Den følsomme hjernen*. Gyldendal. * **Kap. 2, 9, 27 Sider**

Forskrift om fosterhjem. (2003). *Forskrift om fosterhjem*. (FOR- 2003-12-18-1659). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2003-12-18-1659>

Jacobsen, H. (2016). *Små barn I fosterhjem, hvilke viktige utviklingsområder bør vi fokusere på*. Kommuneforlaget. * **Kap. 11, 18 Sider.**

Jacobsen, H. (2009). *Fosterbarn med tilknytningsvansker og tilknytningsforstyrrelse*. *Norges barnevern*. 87(1) 40-51. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2009-01-05>* **4 sider**

Johansson, J, M. (2016). *Barn utsatt for vold, overgrep og traumer*. Kommuneforlaget * **Kap. 10, 11 Sider**

Komplementære Ytre Regulering – for ungdom. (u.å). *Tilknytningsteori og dynamisk modningsmodell*. Hentet 2. mars 2022 fra <https://kyr.helsekompetanse.no/innhold/teoretisk-forankring/tilknytningsteori-og-dynamisk-modnings-modell/> * **1 Side**

Miranda, M., Molla, E & Tadros, E. (2019). Implications of Foster Care on Attachment: A Literature Review. *The family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 27(4) 394-403.

<https://doi.org/10.1177/1066480719833407> * **10 Sider**

Miranda, M., Tadros, E., & Molla, E. (2019). The Experience of Foster Care and Long-Term Attachment. *The American Journal of Family Therapy*, 48(1), 87-106.

<https://doi.org/10.1080/01926187.2019.1679053> * **20 sider**

Sundt, H. (2016). *Ulike typer fosterhjem*. Kommuneforlaget * **3 Sider**

Sundt, H. (2016). *Barnevernstjenestens oppfølging og kontroll – samarbeidet med fosterfamilien*. Kommuneforlaget * **1 Side**

Smith, L. (2002). *Tilknytning og barns utvikling*. Høyskoleforlaget. * **247 Sider**

Støren, I. (2013). *Bare søk, praktisk veiledning i å skrive litteraturstudier*. (7. utg.). Cappelen Damn * **71 Sider**

Rienecker, L., & Jørgensen, S, P. (2013). *Den gode oppgaven, håndbok i oppgaveskriving på universitet og høyskole*. Fagbokforlaget

Torp, S, I. (2019). *Veiledning for forskningsetisk og vitenskapelig vurdering av kvalitative forskningsprosjekt innen medisin og helsefag*. Hentet 19 mars 2022 fra

<https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/med-helse/vurdering-av-kvalitative-forskningsprosjekt-innen-medisin-og-helsefag/> * **1 Side**

West, D., Vanderfaellie, J., Hove, V, L., Gyphen, L & Holen, V, F. (2020). Attachment in family foster care: literature review of associated characteristics. *Developmental Child Welfare*, 2(2), 132-150. <https://doi.org/10.1177/2516103220915624> * **19 Sider**

Selvvalgt pensum: 926

Kandidatnummer: 5188